

ідеалам, що вироблені суспільством, класом, до якого належить особистість.

Література

1. Бондарчук Е. И. Основы психологии / Е. И. Бондарчук – К.: НИСД, 1999. – 368 с.
2. Головатий М. Ф. Людина і політика / М. Ф. Головатий – К.: МАУП, 2012. – 351 с.
3. Головатий М. Ф. Політична психологія / М. Ф. Головатий – К.: МАУП, 2001. – 121 с.
4. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Генеза, 1997. – 465 с.

Кройтор А.В.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПАРТІЙНІ ЕЛІТИ – АВАНГАРД ПОЛІТИЧНОГО КЛАСУ

Діяльність політичних партій, взаємний вплив партійних еліт та політичного класу й аналіз взаємодії у чотирикутнику «політичний клас – держава – політичні партії – суспільство» досліджувався у роботах зарубіжних та вітчизняних авторів Є. Афоніна, В. Бебика, Ю. Габермаса, М. Головатого, М. Дюверже, А. Романюка, М. Рябчука, Дж. Сарторі, Дж. Елстера, К. Оффе, Х. Лінца, С. Мейнверінга, Ю. Шведа, Ю. Якіменка, Д. Яковлева та ін.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що політичні партії виступають специфічним механізмом створення та існування частини політичного класу, який поєднує владу та управління (виступає авангардом політичного класу), відтворюючи певну модель управління та консолідуючись на базі політичної групи, чії представники перемагають на виборах (парламентських або президентських).

У процесі політичних трансформацій в Україні набув масштабності процес формування та реформування особливого типу авангарду панівного класу – «партії влади». Цей процес активізується під час виборчих кампаній, або відразу після їх закінчення. У країні відбувається

передвиборча та поствиборча консолідація навколо головних акторів президентських та парламентських виборчих кампаній.

Утворення «партії влади», як авангарду панівного класу, лише частково зумовлено передвиборчою мотивацією, в сучасних умовах йде процес створення партійних структур на базі центрів впливу, що зорганізуються навколо інститутів державної влади.

Визначаючи феномен громадської думки у зв'язку з діяльністю політичних партій, Ю. Габермас писав, що «воля партій тотожна волі активного громадянства, отже, партія більшості щоразу виступає представником громадської думки... кулуарна чи кабінетна думка має бути спершу опрацьована в партіях, а відтак здобуває своє існування як «громадська» [1]. Після виборів партія-переможець претендує на роль «рупора громадської думки», партія влади отримує право говорити від імені більшості до наступних кампаній.

Політична партія може прийти до влади, сформувавши уряд, а це, в свою чергу, можливо за умов існування парламентської республіки та пропорційної виборчої системи. Обидві новації для політичної системи стали реальністю в 2006 році. Збереження трьохвідсоткового бар'єру при цьому змушує партії до створення поствиборчої коаліції. Фактично виборча кампанія складалась з двох етапів: 1) розподіл місць у Верховній Раді (за результатами голосування на виборах) та 2) формування парламентської коаліції для створення уряду.

Загальна невизначеність щодо політичних ідеологій – і в громадській думці, і в партійних структурах, розмитість шкали «праві – центр – ліві» має наслідком створення квазіпартійних угруповань. Політична історія України свідчить і про те, що ефективність у виборчій кампанії не завжди конвертується в успішне врядування. Створення коаліції партій-переможців в ВР ще не означає єдину урядову стратегію. Поствиборча ситуація тим більше може набути статус проблемної, якщо об'єднання буде охоплювати спектр від правих політичних сил до лівих.

Враховуючи сучасний стан партійної системи, «політичні сили, що могли б скласти каркас двопартійної системи в Україні, є скоріше, за визначенням Р. Каца та П. Мейєра, «картельними», а не демократичними (як це не парадоксально, навіть по відношенню до партій демократичного блоку, що не виявляють демократичної сутності – толерантності, правосвідомості, прагнення до компромісів і взаємних поступок). «Картельні партії» з'являються перш за все там, де спостерігається зміна відносин між політичною партією, громадянським

суспільством і державою, посилена підтримка діяльності партій з боку держави, державно-партійний патронаж, тому їх можна назвати партіями влади» [2].

Об'єктом критики стають і так звані «закрити» списки – тобто відсутність кореляції між місцем кандидата у виборчому списку та кількістю голосів виборців, поданих саме за цього кандидата. До того ж наявність у виборчому бюлетені великої кількості партій та блоків й наявність 450 прізвищ у виборчих списках більшості з них призводить до того, що реально виборець має можливість ознайомитись лише з першою п'ятіркою. І хоча сьогодні це не великою мірою впливає на раціональний вибір громадян, які мають власні сформовані переконання, але прив'язка «партійного» депутата до конкретного виборчого округу дозволить посилити зв'язок депутата з виборцями та передати частину важелів впливу з рук партійних лідерів, які не зацікавлені у педалюванні процесів внутрішньопартійної демократії.

Результати виборів до ВР України виразно підкреслюють ще одну тенденцію – структуризацію парламенту, формування трьохпартійної (можна говорити і про домінуючі у ВР «дві з половиною» політичні партії) фракційної побудови.

Це ситуація, коли найбільшу підтримку (приблизно 90% місць у ВР) на виборах отримують три політичні сили, а до парламенту проходять п'ять політичних сил. Дві найбільші парламентські фракції отримують конституційну більшість голосів, або шукають підтримку інших для формування коаліції.

Таким чином, політичні партії у сучасному політичному процесі виступають одночасно і конкретним інститутом, і умовним визначенням процесу збереження влади політичною елітою через присутність її представників, пов'язаних між собою формальними і неформальними відносинами та моральними цінностями в усіх гілках влади.

В процесі консервації та збереження власних владних повноважень вони залучають як законодавчі важелі, так і державотворчі процеси, створюючи нові інститути влади та закріплюючи панування еліт.

Література

1. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність / Ю. Габермас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/rizne/haber.htm>

2. Якименко Ю. Особливості еволюції партійної системи України у 2004–2007 роках [Електронний ресурс] / Ю. Якименко // Політичний менеджмент. – 2008. – № 2(29). – Режим доступу до журналу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=83&c=2033>

Лукіна Т.І.

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

«ЕКСПОРТ РЕВОЛЮЦІЇ» ЯК ОДИН З ПРИНЦИПІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ІРАНУ

У 1979 році відбулася Ісламська революція в Ірані, яка посилила фундаменталістську релігійну основу політики країни. Одержимий ідеєю «експорту революції» у 1981-1984 рр., Іран намагався поширити ісламську революцію в таких країнах: Бахрейн (січень, 1980 р.), Кувейт (грудень 1983 р.), відправка вартових ісламської революції в Ліван. Практика підтримки ісламських фундаменталістів дала свої результати в першій половині 1990-х рр. в Судані та Єгипті.

До середини 1980-х рр. Іран був у міжнародній ізоляції. Провал спроб «експорту революції» в треті країни, несприятливий хід війни з Іраком змусили ісламське керівництво схилитися до компромісів на міжнародній арені.

Принцип «експорту ісламської революції» виражав не тільки властиве прагнення до розповсюдження «передового досвіду», але і спробу створити єдиний антиімпералістичний і антикомуністичний ісламський фронт, підтримати бойовий ентузіазм і солідарність всередині країни, і націоналістичні домагання Ірану на лідерство в регіоні [1, с. 356].

Багато країн, які є сусідами з Афганістаном ставилися з тривогою до посилення руху «Талібан». Іран одразу обрушив на нього потік критики. Аятола Хомейні в одній зі своїх проповідей заявив таке: «По сусідству з Іраном іменем ісламу кояться дивні справи – група, знання ісламу якої нікому не відомі, вживає заходи, які не мають з ісламом нічого спільного».

Після взяття талібами Кабула Міністр Закордонних Справ Ірану А.Велаєті під час свого перебування в Середній Азії та Індії підкреслював необхідність припинення війни в Афганістані і створення коаліційного